

EVALUERINGSRAPPORT

Evaluering af MindSpring – Trænerkursus og gruppeforløb for unge

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	2
INDLEDNING	3
Evalueringens baggrund	3
Evalueringens baggrund og formål.....	3
Første del: Evaluering af MindSpring-trænerkursus for unge	3
Anden del: Evaluering af deltagernes udbytte af ungeforløbene	3
Evalueringens datagrundlag	4
Rapportens struktur	5
HOVEDKONKLUSIONER	6
MindSpring-trænerkursus for unge.....	6
Evaluering af deltagernes udbytte af ungeforløbene.....	7
FREMADRETTEDE ANBEFALINGER	11
Om MindSpring-trænerkurset.....	11
Om gruppeforløbene.....	12
DEL I – MINDSPRING-TRÆNERKURSUS FOR UNGE	13
Opfyldelse af målsætninger	13
Mindspring trænerkurset	13
MindSpring manualen	15
Rekrutteringserfaringer.....	17
DEL 2 – GRUPPEFORLØB FOR UNGE	19
Om målopfyldelsen af efterårets aktiviteter	19
Vurdering af MindSpring forløbet for unge.....	19

FORORD

Als Research fremlægger hermed resultaterne af evalueringen af Dansk Flygtningehjælps MindSpring gruppeforløb for unge. Evalueringen ser både på udviklingen af et koncept for og afviklingen af et MindSpring trænerkursus målrettet unge, der foregik i foråret 2013, og på gennemførelsen af de efterfølgende MindSpring-gruppeforløb for unge i efteråret 2013. Projektet gennemføres af Dansk Flygtningehjælp, Center for Udsatte Flygtninge.

Evalueringen har involveret en række aktører, herunder projektledelsen i Dansk Flygtningehjælp, MindSpring-trænere, medtrænere og deltagere. Der skal lyde en stor tak til alle for at have bidraget med deres indsigter og erfaringer.

Evalueringen er udført af chefkonsulent Jacob Als Thomsen, samt praktikanterne Jin Drewsen og Stine Rosenlund Willumsen.

Ansvaret for resultater, konklusioner og anbefalinger påhviler alene Als Research.

København, februar 2014

Jacob Als Thomsen
Adm.dir., Als Research

INDLEDNING

Evalueringens baggrund

Dansk Flygtningehjælp har i perioden oktober 2010 til december 2012 udviklet og afprøvet MindSpring-metoden for og med forældre med gode resultater til følge. Derfor har Dansk Flygtningehjælp med midler fra Social- og Integrationsministeriets satspuljer 2012-2016 fået til opgave at gennemføre en ny udviklingsperiode. Formålet med denne periode har været at udbrede og videreudvikle metoden, herunder at:

- Afprøve og udvikle metoden til nye målgrupper; uledsagede og sent ankomne unge samt enlige mænd
- Sikre at flere kommuner gør sig erfaringer med og tager metoden til sig
- Få dokumenteret metodens resultater for deltagerne
- Skabe bæredygtige og solide rammer om metoden fremover

Evalueringens baggrund og formål

Evalueringens formål er overordnet set at evaluere på projektets resultater. Herværende evalueringsrapport består af to separate dele. Den første del er en evaluering af MindSpring-trænerkurset for unge, der gennemførtes i foråret 2013, og den anden del er en evaluering af deltagernes udbytte af ungeforløbene, der gennemførtes i efteråret 2013.

Første del: Evaluering af MindSpring-trænerkursus for unge

Evalueringen af første del har haft til formål at bidrage med indsigter, erfaringer og gode råd til justeringer i forbindelse med udviklingen af MindSpring-trænerkurset og MindSpring manualen, som Mindspring-trænerne har skullet undervise efter under gruppeforløbene. Derudover har evalueringen skullet se på de involverede parter forventninger til det kommende samarbejde, samt på de erfaringer, der er gjort i forbindelse med rekrutteringsarbejdet målrettet kommuner, medtrænere og deltagere. Resultaterne af denne del af evalueringen er tidligere forelagt Dansk Flygtningehjælp i et evalueringsnotat i juni 2013.

Anden del: Evaluering af deltagernes udbytte af ungeforløbene

Evalueringen af anden del har til formål at se på MindSpring-deltagernes udbytte af MindSpring-gruppeforløbet, herunder at se på hvordan de involverede parter –

MindSpring-trænere, medtrænere og deltagere – har oplevet og vurderet forløbenes indhold, tilrettelæggelse og relevans.

Evalueringens datagrundlag

I forbindelse med evalueringen af MindSpring-trænerkurset for unge er følgende evalueringsaktiviteter gennemført:

- Deltagerobservation fra MindSpring-trænerkurset i Køge 19. marts 2013
- Interview med styregruppen og projektmedarbejdere fra Dansk Flygtningehjælp (DF) (Vibeke, Grethe, Rie og Mette) om rekrutteringsstrategier
- To gruppeinterview med MindSpring-trænere (MS) til netværksmødet 7. maj 2013
- Et gruppeinterview med alle medtrænere (MT) til netværksmødet 7. maj 2013
- Spørgeskemaundersøgelse blandt de 11 MindSpring-trænere og 10 medtrænere
- Gennemgang af kursusmaterialet til MindSpring-trænerne samt manualen som MS-trænerne skal undervise ud fra

I forbindelse med evalueringen af gruppeforløbene for unge er følgende evalueringsaktiviteter og gennemført:

- Fire gruppeinterview med MindSpring-deltagere
- Fire interview med MindSpring-trænere
- Fire interview med medtrænere
- Fire deltagerobservationer ved gruppegange
- Deltagelse i Dansk Flygtningehjælps (DFH) netværksmøde d. 28. oktober 2013
- Interview med projektleder Vibeke Hallas & supervisor Grete Svendsen fra Dansk Flygtningehjælp
- Spørgeskemaundersøgelse med MindSpring-trænere og medtrænere

- Seks evalueringsskemaer fra efterårets ungegruppeforløb, udarbejdet i efteråret 2013 af Dansk Flygtningehjælp

Rapportens struktur

I rapportens indledende afsnit præsenteres evalueringens hovedkonklusioner og fremadrettede anbefalinger.

Herefter følger selve evalueringens første del, der omhandler MindSpring-trænerkurset for unge og har fokus på, hvorvidt målsætningerne i projektet er opfyldt, hvilke erfaringer MindSpring-trænerne og medtrænerne har haft med trænerkurset og manualen, samt Dansk Flygtningehjælps erfaringer med rekruttering af deltagere. Evalueringen bygger på MindSpring-trænerne og medtrænerne erfaringer med henholdsvis trænerkursus, undervisningsmanual og deltagerrekruttering.

Rapportens anden del omhandler MindSpring gruppeforløbene og har fokus på, hvorvidt målsætningerne i projektet er blevet opfyldt, samt på deltagernes udbytte af MindSpring-gruppeløbene. Denne del af evalueringen bygger hovedsagligt på MindSpring-trænerne, medtrænerne og deltagernes oplevelse og vurdering af forløbenes indhold, tilrettelæggelse og relevans.

HOVEDKONKLUSIONER

MindSpring-trænerkursus for unge

MindSpring-trænere og medtræneres udbytte af trænerkursus

Evalueringen viser, at både MindSpring-trænerne (herefter MS-trænerne) og medtrænerne har været særdeles positive overfor trænerkurset og for samarbejdet om gruppeforløbene. MS-trænerne vurderer, at kurset har hjulpet dem til at udvikle brugbare metodiske og teoretiske kompetencer samt nødvendig viden til at gennemføre forløbene på en meningsfuld måde.

MS-trænerne føler sig efter kurset motiveret til at hjælpe de unge på vej og forventer at fungere som rollemodeller, der formår at skabe den nødvendige tryghed i gruppen til, at de unge tør åbne op og ytre deres problemer. De forventer desuden, at de kommer til at styre selve undervisningen og at medtræner og tolk vil være til deres rådighed uden at overtage styringen.

Det vurderes i den sammenhæng, at medtrænerne forventer, at de kan støtte MS-trænerne under forløbet, ligesom de kan bidrage til at kvalitetssikre forløbet ved at bringe relevant information til gruppen. Medtrænerne forventer desuden, at deres viden om dansk kultur og adgang til netværk for unge vil være nyttig for gruppen og de forventer, at deres arbejde kan bidrage til udviklingen af en ny metode til arbejdet med unge flygtninge. Slutteligt oplever de, at der er stor velvilje omkring projektet, men særligt Medtrænerne fra landkommunerne udtrykker en vis skepsis over for det økonomiske aspekt, når det en gang skal købes af kommunerne.

Oplevelser med undervisningsmanualen

Evalueringen af manualen viser, at medtrænerne finder det særdeles vigtigt, at konceptets centrale elementer, vision og målgruppe er tydeligt defineret i starten af manualen. Den bør desuden fortsat være konkret og fleksibel, så MS-trænerne har mulighed for at udvælge metoder og værktøjer, de ønsker at anvende.

MS-trænerne foreslår, at man inddrager nogle etnisk danske unge til at fortælle om temaet *fællesskab og ensomhed* og at man eventuelt inddrager et tema om *religion* med særligt henblik på at forklare religionens rolle i det danske samfund. De mener desuden, at det ville være produktivt med en mere fleksibel planlægning af kursusgangenes tidsramme. Både MS-trænere og MT'ere efterspørger desuden flere visuelle muligheder i arbejdet med de enkelte øvelser, så de unge får lettere ved at udtrykke sig.

Dansk Flygtningehjælps erfaringer med rekrutteringen

I forhold til at rekruttere kommuner viser evalueringen, at det indledende, personlige møde er afgørende for det mulige videre samarbejde. Til mødet med kommunen bør konkrete forslag, kommunens arbejdsopgaver og fordele præsenteres.

Udfordringerne i kommunen er som oftest manglende økonomi eller medarbejdere, der kan være medtrænere. Derfor er det blandt andet vigtigt at rekruttere i god tid.

Evalueringen viser, at medtrænerne skal have kendskab til projektet og målgruppen samt en profil der passer til arbejdet. Medtræneren skal tidligt i forløbet gøres opmærksom på, at medtræneren har ansvar for tolken, men at gruppeforløbene skal gennemføres i fællesskab med en MS-træner, hvorfor et godt forhold mellem disse er vigtigt.

I forhold til rekrutteringen af unge til gruppeforløbene viser evalueringen, at kommunens geografiske placering har stor betydning, hvor det er sværest at finde deltagere i yderkommunerne. Generelt er det lykkedes at rekruttere homogene unge-grupper fordelt på alder og livssituation. Evalueringen viser desuden, at der særligt i starten skal gøre en indsats for at fastholde de unges interesse for forløbet.

Evaluering af deltagernes udbytte af ungeforløbene

Evalueringen af ungeforløbene bygger på MS-trænerne, medtrænerne og deltageres vurdering af de unges udbytte af gruppeforløbene. Der er generelt stor overensstemmelse mellem de involverede aktørers vurdering af forløbet.

MindSpring-trænerens vurdering af trænerkursets og manualens anvendelighed

MS-trænerne har overordnet følt sig godt klædt på til gruppeforløbene og er generelt tilfredse med de kompetencer, de har tilegnet sig under trænerkursen. Enkelte MS-trænere mener, at MS-konceptet ekskluderer deltagere, der ikke kan læse og skrive, og at trænerkursen bør forberede dem bedre på at inddrage denne gruppe. Blandt andet har visse øvelser og gruppearbejde ikke kunne anvendes med baggrund heri, hvorfor der bør udvikles alternative redskaber til brug for denne type deltagere. Der efterlyses desuden redskaber til at oversætte indholdet fra manualen til et mere "basalt niveau", samt alternative definitioner til de mere komplicerede begreber.

Evalueringen viser dog, at der gennemgående er stor tilfredshed med manualens anvendelighed blandt MS-trænerne, selvom de færreste følger den slavisk. Det er evaluators indtryk, at de anvender manualen som forberedelse til kursusgangene og forsøger at dække de forskellige emner. Flere MS-trænere vurderer dog, at der er for kort tid til at gennemgå forløbet som beskrevet, hvilket stiller større krav til deres evne til at "improvisere". Mange fortæller også, at kursusgangene er meget kompakte og gerne måtte vare længere.

Om temaerne

Der er generel tilfredshed med temaerne blandt MS-trænerne, selvom flere mener, det bør overvejes, om man skal undgå at afslutte forløbet med de negative emner som stress og traumer, og at disse to emner desuden indeholder flere overlap. Det vurderes dog samtidig, at særligt disse to temaer har været gavnlige for de unge deltagere. Både MS-trænere og medtrænere beretter om, at det er lykkedes at få skabt et trygt rum, som har sikret, at de unge har turdet åbne op for at tale om deres problemer, hvilket de finder særdeles positivt.

Evalueringen viser desuden, at der er generel tilfredshed med fordelingen mellem øvelser, gruppearbejde og tavleundervisning, selvom øvelser ofte er blevet fravalgt til fordel for yderligere diskussion. Øvelsen "Livets træ" fremhæves som den bedste og mest centrale øvelse. Det findes dog problematisk, at øvelsen gerne tager længere tid end planlagt.

Deltagernes udbytte af forløbet

Med undtagelse af et enkelt forløb, hvor deltagerne havde andre forventninger til projektet, er samtlige informanter tilfredse med deres udbytte af forløbet. Evaluator vurderer, i lighed med MS-trænere og medtrænere, at det er lykkedes over al forventning at få skabt et fællesskab, hvor deltagerne frit kan tale om svære oplevelser. Deltagerne er blevet bekendt med, at de ikke står alene med deres problemer og har udvidet deres netværk. Det forholdsvis lave frafald og den høje mødestabilitet bekræfter ligledes, at forløbet opfattes som relevant af deltagerne, om end den opsøgende praksis med sms'er og opkald på mødedagen også er af betydning.

Både deltagere og trænere forklarer, hvordan MindSpring har imødekommet et behov for at diskutere mentale og kulturelle udfordringer, de ikke fik dækket, da de ankom til Danmark. Fortroligheden i MindSpring-metodens peer-to-peer tilgang har vist sig frugtbar for vigtige diskussioner om kulturelle forskelle mellem hjemland og Danmark. Tilstedeværelsen af en medtræner fra kommunen har dog gjort det sværere for deltagerne at diskutere negative holdninger til dansk kultur, om end dennes medrefleksioner over udfordringer ved dansk kultur har givet deltagerne mere mod på at åbne sig med deres kritik. Af kulturforskelle af særlig interesse blandt deltagerne kan nævnes uddannelsesmuligheder, ytringsfrihed og kønsnormer – sidstnævnte særligt i forhold til hvordan relationer til modsatte køn opbygges. For at blive endnu klogere på særligt kulturforskelle, identitet og kulturforståelse efterspørger mange af deltagerne dog en større deltagelse af danske unge og opfordrer til, at dette i højere grad tænkes ind i MindSpring-konceptet fremover.

Organisering af forløbet

MS-trænerne og medtrænerne er generelt særdeles tilfredse med organisationen af forløbene og roser uden undtagelser Dansk Flygtningehjælp for deres opbakning og tilstedeværelse. Evalueringen viser dog, at man med fordel kunne nedsætte perioden mellem endt trænerkursus og opstart på gruppeforløb.

I forhold til deltagergruppernes sammensætning har hverken aldersspredning eller repræsentationen af begge køn vist sig problematisk. Tværtimod kan forskellene anvendes produktivt i diskussionerne, om end det er vigtigt, at MS-træneren på forhånd orienteres om gruppens sammensætning.

Evalueringen viser desuden, at MindSpring metoden, herunder særligt peer-to-peer tilgangen og et fokus på empowerment og ressource-syn, er velfungerende. MS-trænerne, medtrænerne og deltagere fremhæver enstemmigt betydningen af, at MS-træner og deltagere deler etnicitet og sprog samt har nogle af de samme erfaringer. Evalueringen viser dog også, at selvom MS-trænerne ser det som en fordel, hvis de kender deltagere på forhånd, er denne opfattelse ikke altid delt hos deltagerne.

I forhold til relationen mellem MS-træner og medtræner, viser evalueringen, at de fleste har været tilfredse med deres funktioner og med samarbejdet generelt. Det er evaluators opfattelse, at medtrænerne har fungeret i en tilbagetrukket rolle, hvilket MS-trænerne har været tilfredse med, selvom flere af dem mener, at de kunne have været mere aktive i forhold til at give "en danskers syn på" f.eks. kulturforskelle. Både MS-trænerne og deltagere udtrykker samtidig en vis usikkerhed om medtrænerens rolle, og om hvorvidt de som kommunens repræsentant har skullet kontrollere undervisningen. Problematikken er særligt udtalt i tilfælde, hvor medtræneren er tilknyttet deltagerne i en eksisterende professionel relation. Afslutningsvis kan det nævnes, at selvom der overordnet er tilfredshed med supervisionen, kan det i tilfælde af, at der er problemer mellem MS-træner og medtræner, være problematisk at begge trænere er til stede.

Det er evaluators samlede vurdering, at både MindSpring-trænerkursen og de efterfølgende gruppeforløb for unge har været meget velfungerende og at forløbet har vist en stor grad af relevans set i forhold til målgruppens behov og udfordringer. Forløbet har således vist, at både MindSpring-metoden og de temaer, der konkret har været udvalgt til at indgå i ungeforløbet, har vist sig relevante for målgruppen af unge, og evaluator hæfter sig ved, at der har været en udtalt tilfredshed med forløbet fra alle projektets aktører, det være sig MS-trænerne, medtrænerne, deltagere i gruppeforløbene, samt projektholdere og samarbejdende kommuner. Evaluator deler denne opfattelse.

Det er evaluators vurdering at MindSpring metoden har vist stor relevans og anvendelighed som integrationsredskab for gruppen af unge flygtninge og, at den i sin nuværende form med stor succes burde kunne udbredes til andre af landets kommuner. Den imødekommer et udtalt behov for bearbejdning af svære oplevelser hos målgruppen der ikke imødegås af andre tiltag, og den har vist en stor styrke som empowerment redskab for deltagerne.

FREMADRETTEDE ANBEFALINGER

Med udgangspunkt i evalueringen er det muligt at pege på en række justeringer og udviklingsmuligheder i forhold til fremtidige MindSpring-projekter. Evaluators anbefaler følgende:

Om MindSpring-trænerkurset

- I forhold til MS-trænerne bør der oprettes en Facebook-gruppe til intern kommunikation og sparring, så de fremover kan dele deres oplevelser og vedligeholde fællesskabet. Desuden kunne man eventuelt afholde trænerkursus for kommende MS-trænere i starten af efteråret, således at de og kommunerne er klar til at afvikle gruppeforløb om foråret. Herved undgås det, at eksaminer og sommerferie kommer i vejen for en opstart af forløbene, og hvor MS-trænerne stadig har deres kursusforløb frisk i tankerne.
- I forhold til afholdelsen af gruppeforløbene bør man overveje tidspunkt på dagen, da de unge gerne skal kunne deltage i skole, arbejde m.m. ved siden af. Det kunne eksempelvis være sen eftermiddag, tidlig aften eller lignende. Kursusgangene skal desuden placeres samme tid og samme sted for at give de unge en følelse af kontinuitet og tryghed. For hvert forløb kunne man desuden også her oprette en Facebook-gruppe, hvor de unge kan kommunikere internt, ligesom MS-træner og medtræner hurtigt kan give information videre samt påminde de unge om tid, sted og ændringer for møderne.
- I forhold til kommunerne kunne man evt. afholde fælles rekrutteringsmøder i henholdsvis Jylland, på Fyn og på Sjælland for kommunerne i disse områder, for at møde kommunerne hvor de er og for at centrere de ressourcer, der bruges i rekrutteringsindsatsen. Desuden kunne man forsøge at lette kommunernes arbejdsopgaver, og derved formentlig optimere deres ønske om at deltage, ved evt. fremover at fratage kommunerne ansvaret for selv at skulle finde MS-trænere, ved at DF på forhånd via eget netværk finder frem til kandidaterne.
- I forhold til medtrænerne kunne man afholde en medtræner-tovholder-intro for dem inden forløbenes opstart, for at sikre, at de er klædt på til opgaven og motiveres til at deltage aktivt og tage ansvar. I forhold til rekrutteringen af medtrænere kunne man desuden etablere et netværk mellem dem, så fremtidige medtrænere blev nemmere at finde, ligesom man med fordel

kunne rekruttere to medtrænere fra den enkelte kommune, som skal fungere som sparringspartner og suppleant i tilfælde af sygdom eller lignende.

Om gruppeforløbene

- I forhold til længden samspillet mellem kursus og forløb, bør det overvejes, om man kan nedsætte tidsperioden mellem endt trænerkursus og opstart på gruppeforløb, for at bevare trænerens motivation og kompetencer. Flere trænere mener, at maksimalt en måneds mellemrum ville være hensigtsmæssigt.
- I forhold til tidsrammen for kursusgangene bør en mere fleksibel tilgang overvejes. Flere MS-trænerne må gå på kompromis med temaer og øvelser, hvilket kunne forbedres, hvis man justerede tidsrammen. Eksempelvis kunne nogle undervisningsgange med praktiske øvelser være længere end undervisningsgange med tavleundervisning. Særligt "Livets Træ", som der er stor begejstring for, tager gerne 2-3 kursusgange at gennemføre for hver enkelt, hvis det skal gøres ordentligt.
- I forhold til MS-træner og deltageres opfattelse af medtræneren som potentielt "farlig", bør det tydeliggøres fra starten, at medtræneren ikke er kommunens kontrollant, og at deltagerens udtalelser i undervisningen ikke har betydning for deres sager i kommunen. Det bør fremhæves, at medtrænerne, der ikke selv har tænkt over denne problematik, er der som "menneske" og ikke som professionel.
- I forhold til supervisionen, hvor det påpeges som problematisk at begge trænere er til stede i tilfælde af samarbejdsvanskeligheder, bør supervisionen i disse tilfælde kompenseres med et supplerende møde (hvilket også er sket). Det er imidlertid en forudsætning, at trænerne er bekendt med denne mulighed.

DEL I – MINDSPRING-TRÆNERKURSUS FOR UNGE

Opfyldelse af målsætninger

Indledningsvis vil der her kort blive evalueret på, hvorvidt projektledelsen i Dansk flygtningehjælp har levet op til de målsætninger og den tidsplan, der er opstillet i projektbeskrivelsen.

En målsætning har været at opkvalificere 15-25 nye frivillige Mindspring-trænere under kurset. Kurset er blevet afviklet efter tidsplanen og indtil videre er der uddannet 11 MS-trænere. En anden målsætning har været at udvikle en færdig undervisningsmanual, der ligger klar til brug ved gruppeforløbenes begyndelse. Jævnfør tidsplanen ligger denne klar til brug.

Intentionen i projektbeskrivelsen har desuden været at få introduceret og afprøvet MindSpring-metoden for unge i 12-15 kommuner. Projektet kører på nuværende tidspunkt for unge uledsagede og sent ankomne unge i 10 kommuner. Det drejer sig om Holstebro, Odsherred, Ringkøbing/Skjern, Svendborg, Solrød, Sorø, Aalborg, Gentofte og Frederikssund kommune.

En mere specifik intention har været at lave gruppeforløb for sent ankomne unge og unge uledsagede i alderen 16-20 år, samt for enlige mænd mellem 18-35 år. Det fremgår i interviewet med MT'erne, at der i kommunerne på nuværende tidspunkt er blevet oprettet hold, der imødekommer disse tre målgrupper, ved at de følger samme gruppeforløb. Ud fra et udsnit af aldersspredningen i forløbene ses det, at det har været muligt at leve op til denne intention. Odsherred kommune: 23-26 år, Gentofte kommune 16-24 år, Sorø kommune ca. 22 år, Holstebro kommune 25-32 år, Svendborg kommune: 16-29 år.

MindSpring trænerkurset

I følgende afsnit evalueres MindSpring trænerkurset på baggrund af observationer samt erfaringer og udtalelser fra MS-trænerne og medtrænere. Dette gøres med fokus på uddannelsens indhold (relevans, tilgængelighed og prioritering af emner), på uddannelsens form (formidling, læring og udbytte) samt på hvilke forventninger parterne har til deres roller, arbejdsopgaver og interne samarbejde.

Det skal her nævnes, at begge parter har været meget positive over det kommende samarbejde (de blev interviewet i foråret 2013) og de kompetencer og det engagement, som de hver især bringer til bordet. Både MS-trænerne og

medtrænerne påpeger, at det frivillige aspekt har stor betydning i denne sammenhæng, da det er ildsjæle, der lægger tid, energi og ressourcer i projektet.

MindSpring-trænernes vurdering af kursets indhold og forløb

MS-trænerne vurderer, at kurset generelt har været meget spændende og selvudviklende. De oplever at have fået nogle brugbare metoder og konkrete værktøjer til at facilitere de kommende gruppeforløb på en meningsfuld måde. Det, at de har skullet prøve forløbet af på hinanden, har gjort, at de føler sig godt rustet til at skulle styre et forløb selv. De har desuden tilegnet sig en god teoretisk ballast, som de nu glæder sig til at afprøve i praksis.

Der er bred enighed blandt MS-trænerne om, at de har fået den nødvendige viden om de enkelte temaer og emner, som de skal arbejde med i gruppeforløbene. De har under kurset desuden udviklet et tæt sammenhold og fællesskab, som de fremover vil gøre brug af.

Endelig sætter de stor pris på muligheden for altid at kunne kontakte Dansk Flygtningehjælp (Vibeke og Grethe) i forbindelse med spørgsmål. Denne støtte giver en sikkerhed i deres funktion som nyuddannet underviser og tovholder.

MindSpring-trænernes forventninger

MS-trænerne har oven på kurset en række forventninger til det praktiske forløb. De forventer at skulle fungere som rollemodeller og brobyggere for de unge flygtninge og udtrykker alle, at deres motivation er at hjælpe, støtte, lytte til, vejlede og motivere de unge ved hjælp af egne erfaringer.

De forventer desuden at skabe nok tryghed i gruppen til, at de unge tør åbne op og fortælle om deres problemstillinger. Generelt er det vigtigt, at rammerne er i orden første gang de unge introduceres til forløbet. De unge skal føle sig trygge, og MS-trænerne skal præsentere formålet med og indholdet af kurset for dem, så de ved hvad de går ind til og har lyst til at komme fremover. Flere af MS-trænerne kender endvidere nogle af de unge på deres hold, hvilket de ser som en fordel i forhold til at kunne skabe denne trygge og venskabelige atmosfære – så længe deres funktion som underviser ekspliciteret og respekteres.

Ifølge MS-trænerne, er det da også mest hensigtsmæssigt at det er dem, der styrer selve undervisningen, netop fordi de har samme baggrund og erfaringer som de unge og fordi de kan kommunikere med de unge på deres modersmål. Medtrænerne og tolk skal altså være til rådighed for dem, men ikke overtage styringen.

Gode råd i forhold til MS-trænerne

MS-trænernes oplevelser i kursusforløbet har givet anledning til nogle enkelte gode råd i forhold til at vedligeholde og videreudvikle MS-trænernes kompetencer.

Først og fremmest kunne man oprette en Facebook-gruppe til intern kommunikation og sparring, så de kunne dele deres oplevelser og vedligeholde det gode fællesskab. Desuden kunne man eventuelt afholde trænerkursus for kommende MS-trænere i starten af efteråret, således at de og kommunerne er klar til at afvikle gruppeforløb om foråret. Herved undgås det, at eksaminer og sommerferie kommer i vejen for en opstart af forløbene, og hvor MS- trænerne stadig har deres kursusforløb frisk i tankerne.

Medtræneres vurdering af kursets indhold og forløb

Medtrænerne er generelt meget positive over samarbejdet med og mængden af information fra Dansk Flygtningehjælp. De påpeger, at de ser et stort potentiale i MindSpring-projektet og at mange af dem gerne ville have haft manualen/materialet til rådighed i forbindelse med andre lignende projekter og kurser, de har afholdt i deres kommuner før i tiden. Særligt medtrænerne fra landkommunerne påpeger, at der her er meget velvilje omkring projektet, men at det økonomiske aspekt kan gå hen og blive et (prioriterings)problem, når projektet på sigt skal købes af kommunerne.

Medtræneres forventninger

Medtrænerne har ligesom MS-trænerne nogle forventninger til det videre forløb. Medtrænerne forventer, at de kan bidrage til udviklingen af en ny metode til arbejdet med unge flygtninge, ligesom de alle har tidligere erfaringer med målgruppen. Samtlige medtrænere forventer at opbygge et tæt samarbejde med samt fungere som støtte for MS-trænerne under forløbet. Hovedparten af dem påpeger desuden, at de kan bidrage til at kvalitetssikre gruppeforløbet fagligt ved at vejlede og bidrage med relevant information til gruppen.

Endeligt forventer alle medtrænerene, at de kan bidrage med brugbar viden om dansk kultur og at de kan facilitere adgang til et netværk for de unge, som kan hjælpe dem i deres fremtidige valg og beslutninger.

MindSpring manualen

Det følgende er baseret på udtalelser fra MS-trænerne og MT'erne vedrørende selve undervisningsmanualen.

Medtrænerne påpeger vigtigheden af, at der i starten af manualen er en uddybende beskrivelse af, hvad de centrale elementer i MindSpring-konceptet er. Her skal visionen og målgruppen defineres, således at metoden og formålet ikke er til diskussion eller kan misforstås af nogen af de deltagende parter. Medtrænerne finder det i øvrigt positivt, at manualen er så konkret og stadig meget fleksibel, så MS-trænerne selv kan udvælge hvilke værktøjer og metoder de vil benytte.

I temaet om *fællesskab og ensomhed* foreslår MS-trænerne, at man får nogle etnisk danske unge ud for at fortælle om deres erfaringer og oplevelser med dette emne i en dansk kontekst. De unge kan rekrutteres fra frivillige organisationer i de enkelte kommuner. MS-trænerne foreslår, at man evt. kan inkludere temaet *Religion*, hvor det præsenteres, hvilken rolle religion spiller i det danske samfund sammenlignet med det hjemland, de unge kommer fra. Dette er ifølge MS-trænerne vigtig viden i forhold til at kunne navigere i en dansk social kontekst.

MS-trænerne finder det desuden urealistisk at nå igennem de enkelte temaer på to timer, hvis man har en gruppe unge, der er gode til at diskutere og snakke om emnerne. Den frie snak skal der være plads til og det foreslås derfor, at man evt. kan være mere fleksibel med tiden – således at MS-træneren kan planlægge nogle kursusgange til at vare 2½ - 3 timer, for at kunne behandle et omfattende tema ordentligt.

Både MS-trænerne og medtrænere påpeger, at man med fordel kan udvikle nogle flere visuelle alternativer til, hvordan man kan arbejde med de enkelte øvelser (f.eks. papirklip; farvekodning i stedet for skrift; tegning af modeller eller illustrationer i stedet for skriftlig formulering). Dette efterspørges, idet det kan gøre det lettere for deltagerne at udtrykke sig. I forhold til netop visuelt materiale mener de fleste medtrænere dog samtidig, at man *ikke* skal gøre brug af power point, da dette kan "dræbe" den gode kontakt og dialog mellem deltagerne og MS-træner.

I materialet arbejdes der meget med, hvad der er sket i fortiden og hvordan de unge kan bruge dette som en ressource i deres liv i dag – det er vigtigt at imødekomme, at de unge ofte er meget fremtidsorienterede.

Gode råd i forbindelse med afholdelse af gruppeforløbene

I processen er der opstået en række gode råd i forhold til afholdelsen af gruppeforløbene. Gruppeforløbene skal for eksempel placeres på et tidspunkt på dagen, hvor de unge har mulighed for at deltage i forhold til skole og arbejde m.m. Det kunne eksempelvis være sen eftermiddag, tidlig aften eller lignende.

Kursusgangene skal desuden placeres på samme tid og samme sted for at give de unge en følelse af kontinuitet og tryghed. Både MS-trænerne og MT'ere påpeger desuden, at det er en fordel, hvis de unge i de enkelte forløb er i samme aldersgruppe, så de kan spejle sig i hinanden.

Et sidste godt råd er, at man med fordel kan oprette en Facebook-gruppe, som de unge i de enkelte forløb kan deltage i – her kan de kommunikere internt, ligesom MS-træner og medtræner hurtigt kan give information videre samt påminde de unge om tid, sted og evt. ændringer for møderne.

Rekrutteringserfaringer

Det følgende er en opsummering af de erfaringer, styregruppen i Dansk Flygtningehjælp (DF) har gjort i forbindelse med rekruttering af henholdsvis kommuner, medtrænere og deltagere.

Dansk Flygtningehjælps erfaringer med rekruttering af kommunerne

Når der tages kontakt til kommunerne første gang, er det personlige møde meget afgørende for et muligt videre samarbejde. Det er en dyr rekrutteringsstrategi, men det er den, der synes at virke. For at processen kan fungere optimalt, skal der sættes et møde op med en medarbejder i kommunen, der er engageret inden for området, således at denne person kan se et potentiale i projektet og dermed sætte ting i værk. Til mødet med kommunen er det vigtigt at byde ind med nogle konkrete forslag (evt. en pakkelsning), samt fortælle, hvilke fordele kommunen får ud af samarbejdet med DF. Det er her en god ide at uddybe hvilke konkrete arbejdsopgaver, kommunen går ind til, og hvad DF tager sig af. Hermed kan kommunen bedre overskue, hvad samarbejdet indebærer.

Kontaktpersonen i kommunerne præsenterer ofte to udfordringer, der kan hindre et samarbejde med DF. Den ene er manglende økonomiske midler, mens den anden er manglende ressourcer i form af medarbejdere, der kan fungere som medtrænere. Dette bør man forholde sig til i det fremtidige rekrutteringsarbejde. Det er derfor også vigtigt, at der rekrutteres blandt kommunerne i god tid før deadline – således at disse har tid til at indstille og forberede sig på projektet, samt udvælge hvilke af medarbejderne, der skal fungere som MT.

Gode råd til justeringer i forhold til kommunerne

For at møde kommunerne hvor de er og for at centrere de ressourcer, der bruges i rekrutteringsindsatsen kunne man evt. fremover holde fælles rekrutteringsmøder i henholdsvis Jylland, på Fyn og på Sjælland for kommunerne i disse områder. Man kunne ligeledes forsøge at lette kommunernes arbejdsopgaver, og derved formentlig optimere deres ønske om at deltage, ved evt. fremover at fratage kommunerne ansvaret for selv at skulle finde MS-trænere, ved at DF på forhånd via eget netværk finder frem til kandidaterne.

Dansk Flygtningehjælps erfaringer med rekruttering af medtrænerne

Det er vigtigt, at medtrænerne har interesse og kendskab til projektet og målgruppen. Derfor skal deres profil også passe til arbejdet med unge-målgruppen. En MT kunne eksempelvis være socialrådgiver, pædagog, integrationsmentor, SSP-konsulent, ungerådgiver, fra psykiatrien eller lignende.

For at kvalitetssikre samarbejdet kræver det et fælles ansvar. Det er derfor vigtigt, at medtræneren i løbet af rekrutteringsforløbet gøres opmærksom på, at denne og MS træner SKAL forberede og evaluere forløbet SAMMEN. Det er vigtigt for arbejdsprocessen og forløbets succes, at kemien mellem medtræner og MS-træner er god. Dette kan gøres ved en indledende ”personlighedsmatch” hvor de to parter møder og ”godkender” hinanden.

Slutteligt er det vigtigt, at det tydeligt pointeres for medtrænerne, at denne fungerer som arbejdsgiver for tolken. Det er altså medtræneren, der har ansvaret for at få det bedste udbytte af tolkens funktion.

Gode råd til justeringer i forhold til medtrænerne

Det er først og fremmest vigtigt, at MT er klædt på til opgaven, så de tager ansvar for gruppen – herved motiveres MT også til at deltage og engagere sig aktivt. Dette kan gøres ved at afholde en medtræner-tovholder-intro for alle MT inden forløbenes opstart.

I forhold til rekruttering af medtrænere kunne man med fordel etablere et netværk mellem medtrænerne for at gøre det nemmere at finde fremtidige medtrænere. Man kunne desuden med fordel rekruttere to medtrænere fra den enkelte kommune, hvoraf den ene skal fungere som suppleant og sparringspartner, således at gruppeforløbet ikke skal aflyses ved eksempelvis sygdom.

De kommunale medtræneres erfaringer med rekruttering af deltagere

Kommunens geografiske placering skaber forskellige udfordringer i forhold til at rekruttere unge til gruppeforløbene. I ”storbykommunerne” er der mange deltagere på venteliste, mens der i yderkommunerne er mangel på deltagere.

Generelt har medtrænerne oplevet det som en fordel at rekruttere en homogen unge-gruppe, således at disse har et fælles udgangspunkt og dermed kan identificere sig med hinanden. Det drejer sig om aldersgruppe og livssituation – om de er studerende eller har børn og er gift.

For at optimere projektet er det vigtigt med et fokus på fastholdelsesdelen. Det er af stor betydning at få vakt de unges interesse i starten, så de bliver ved med at deltage i gruppeforløbet, også selvom det er frivilligt. MS-trænerne og medtrænerne har sendt et informationsbrev ud eller samlet grupperne inden opstart til et møde, hvor der forventningsafstemmes, og hvor de unge bliver præsenteret for hvad de går ind til. Medtrænerne har desuden planer om at tilbyde aftensmad eller snacks og drikkevarer i et forsøg på at styrke fastholdelsen af de unge.

DEL 2 – GRUPPEFORLØB FOR UNGE

Om målopfyldelsen i forhold til efterårets aktiviteter

Det har været projektets målsætning at oprette fire-syv ungegrupper i det første projektår dvs. i perioden september 2012 til september 2013. Da der kun blev opstartet et enkelt ungegruppe-forløb i denne periode, ansøgte DFH Social-, Børne og Integrationsministeriet om tilladelse til at overføre de resterende midler til det andet projektår, som forløber i perioden september 2013 til september 2014. Dette ønske blev godkendt af bevillingsgiver.

Der er i 2013 gennemført i alt 6 ungegruppeforløb i henholdsvis Svendborg, Aalborg, Sorø, Solrød, Odsherred og Ringkøbing-Skjern Kommuner. Fire planlagte ungeforløb er ikke blevet til noget. Det drejer sig om forløb i Ballerup, Gentofte og Holstebro Kommuner, samt et gruppeforløbet i Frederikssund, der blev afbrudt halvvejs inde i forløbsperioden på grund af svigtende tilstedeværelse fra deltagerne. Den manglende gennemførelse af de 4 nævnte gruppeforløb skyldtes for alle grupper vedkommende et utilstrækkeligt antal deltagere. Med 6 gennemførte forløb er målsætningen dog indfriet.

En anden målsætning har været at nå ud til 12-15 kommuner. Dansk Flygtningehjælp har på nuværende tidspunkt haft aftaler med 12 kommuner samt ét behandlingscenter om deltagelse i ungegruppe afprøvning.

Endelig har det været en målsætning, at gruppeforløbene blev afholdt for forskellige nationaliteter og køn. Denne målsætning er også nået: Ungegruppeforløbet i Aalborg havde ti deltagere med henholdsvis iransk og afghansk baggrund og i Sorø og Odsherred deltog syv-otte afghanere. Forløbet i Solrød blev afholdt for otte syrere, hvoraf fire af deltagerne var mænd. I Skjern deltog seks burmesere, alle mænd og i Svendborg udgjordes deltagerne af tre mænd og seks kvinder. I alt 51 personer deltog i gruppeforløbene, hvilket må siges at være tilfredsstillende.

Vurdering af MindSpring forløbet for unge

Der er meget stor overensstemmelse mellem medtrænere, MindSpring-trænere og deltagers vurdering af gruppeforløbet. Dette gælder både de organisatoriske forhold, forløbets temaer og deltagernes udbytte. De tre informantgruppers vurderinger er derfor sammenskrevet i det følgende (dog ikke i afsnittet om MindSpring-trænerkursusets anvendelighed, der alene baseres på udsagn fra MS-trænere). Hvor der er uenighed mellem grupperne vil dette fremgå.

MindSpring-trænernes vurdering af trænerkursets anvendelighed i gruppeforløbene

Som det fremgik af evalueringens første del var MindSpring-trænerne generelt meget tilfredse med MindSpring-trænerkurset, der gennemførtes i foråret 2013.

I forbindelse med gruppeforløbene er trænerne blevet spurgt om kursets anvendelighed som udgangspunkt for deres virke som undervisere i gruppeforløbene. Alle MindSpring-trænere er generelt meget tilfredse med de kompetencer, trænerkurset har givet dem og de finder at kurset er en god platform at stå på i gruppeforløbene. Flere fremhæver desuden at undervisernes (Vibeke og Grethes) indsats og engagement på kurset var inspirerende for deres eget efterfølgende virke som MindSpring-trænere i gruppeforløbene.

Flere fremhæver at særligt øvelsen "Livets træ" gav dem en selvindsigt, der blev en god balast, når de efterfølgende selv skulle undervise deltagerne og tale om livserfaringer. Enkelte nævner dog, at rækkefølgen af temaerne på trænerkurset (og i manualen) godt kan blandes lidt mere, så der i højere grad veksles mellem "positive" temaer (identitet, kulturforståelse) og "negative" temaer (stress, traumer, ensomhed).

Der er generelt tilfredshed med alle kursets temaer. Flere peger imidlertid på, at det kan være vanskeligt at adskille temaerne "stress" og "traumer". Mange deltagere opfatter disse temaer som to sider af samme sag, og oplever derfor at man gentager noget, der allerede er gennemgået.

Enkelte trænere fremhæver det problem, at trænerkurset og hele MS-konceptet inklusive manualen er langt an på, at deltagerne i forløbene ikke er analfabeter. I de forløb hvor deltagerne ikke har kunnet læse og skrive, er der således store dele af øvelserne og de ting MS-træneren opfordres til at skrive på tavlen, der ikke kan anvendes i praksis. Flere fremhæver, at trænerkurset bør forberede trænerne bedre på denne situation samt det faktum, at deltagernes uddannelses-niveau kan være så lavt, at de har svært ved at forstå begreber og fagtermer. Mange mener i det lys, at der i manualen og på trænerkurset så vidt muligt ikke skal anvendes begreber og fagudtryk, der er svære at viderformidle til de deltagere, der ikke har en uddannelse. Desuden fremhæves det, at flere begreber ikke kan direkte oversættes på mange sprog (f.eks. "traume"). Der efterlyses således flere redskaber til at oversætte indholdet til et mere "basalt niveau", samt alternative definitioner af enkelte begreber.

Deltagernes syn på organiseringen af forløbet

Både MindSpring-trænerne og medtrænerne er generelt yderst tilfredse med organiseringen af MindSpring forløbet og roser uden undtagelser organisatorerne (DFH). Generelt oplever både medtrænerne og MindSpring-trænerne, at de har fået en rigtig god opbakning fra MindSprings projektledelse, der har formået at skabe en følelse af opmærksomhed og opbakning til de enkelte forløb. Både MindSpring-trænerne og medtrænerne fremhæver i den forbindelse, at det har været godt med løbende rapporteringer på mail om hvordan det gik i de andre forløb og der er generel tilfredshed med kommunikationen fra DFH's side. Evaluator deler denne opfattelse.

Det har været op til kommunerne og medtrænerne at beslutte, hvornår gruppeforløbene skulle igangsættes, så længe de blev afviklet inden udgangen af 2103. Bortset fra en enkelt kommune, der startede inden sommerferien 2013, valgte alle at afvikle forløbet i efteråret 2013. Flere MS-trænere peger i den forbindelse på, at der går for lang tid fra trænerkurset afsluttes til gruppeforløbene går i gang, og de peger på, at maksimalt en måneds mellemrum ville være hensigtsmæssigt. Flere har følt at de i den mellemliggende periode har nået "at glemme det hele" og derfor siden har måttet læse alt op forfra, ligesom motivationen, der er helt i top ved kursets afslutning, kan nå at forsvinde, når der går 4 måneder. Evaluator bakker op om denne betragtning.

Om supervisionen

Der har også været tilfredshed med supervisionen, som dog af flere beskrives mere som en "konsultation" end egentlig supervision. Supervisionen har været gennemført som en 1,5 times møde med medtræner og MS-træner samtidig. De få steder hvor der har været problemer i samarbejdet mellem medtræner og MindSpring-træner, peges der på, at det ikke er optimalt at begge trænere er til stede ved supervisionen, fordi "det kan være svært at kritisere hinanden". Det er evaluators vurdering, at dette burde kunne kompenseres med et supplerende møde (hvilket også er sket). Det er imidlertid en forudsætning, at deltagerne får at vide, at de altid har denne mulighed, hvis de får behov for det.

Om grupperernes sammensætning

Flere af deltagergrupperne har en sammensætning med en relativt høj aldersspredning, hvilket ikke har vist sig som et problem. Det er både evaluators, medtrænerens og MindSpring-trænerens opfattelse, at de lidt ældre elever gennem deres erfaringer har kunnet hjælpe de yngre med at sætte ord på både tidligere svære oplevelser og den nuværende eksil-tilværelse. Aldersforskellen kan også fungere positivt udfordrende på deltagerne, idet de yngre og de lidt ældres forskellige værdier og planer for fremtiden kan danne udgangspunkt for frugtbare

diskussioner og refleksioner om livsmål og livsforventninger, hvilket i høj grad har været tilfældet.

De grupper, der har haft både kvinder og mænd repræsenteret, har været positive overfor denne sammensætning, om end det understreges, at det ved blandede hold bør efterstræbes, at der både er kvinder og mænd repræsenteret ved den kursusgang, hvor der lægges op til besøg udefra af danske unge.

Flere peger i øvrigt på, at der også er store forskelle mellem deltagerne f.eks. afhængig af, om de kommer fra landet eller byen, deres uddannelsemæssige baggrund, hvilken region de er fra etc. De fleste giver udtryk for at disse forskelle i sig selv har givet anledning til nogle gode diskussioner, der har været med til at nuancere deres billede af deres egen kulturelle baggrund. Det er dog vigtigt, at MindSpring-træneren på forhånd orienteres om, hvad der er kendetegnende for gruppen, så der kan tages højde for disse forskelle f.eks. i relation til udvælgelsen af øvelser, anvendelsen af begreber etc.

Frafald og tilstedeværelse

Der har været et yderst lille frafald i alle grupper, så vidt evaluator er orienteret. Frafaldet er oftest sket i starten af forløbet og må beskrives som forventeligt. Det er opfattelsen at mødestabiliteten ellers generelt har været høj og stabil.

Den stabile mødefrekvens bekræfter, at MindSpring-forløbets tilgang og temaer opfattes som relevante af deltagerne, men en del af forklaring på stabiliteten skal også findes i en udbredt praksis med at sms'e til deltagerne eller ringe dem op på mødedagen og minde dem om aftenens møde. I en del tilfælde bliver deltagerne desuden hentet og bragt af enten medtræner eller kontaktpersoner fra kommunen.

MindSpring-trænerens erfaringer med anvendelse af manualen

Der er gennemgående stor tilfredshed med manualen. Den beskrives som detaljeret og et godt redskab i undervisningen, skønt de færreste følger den slavisk. F.eks. finder nogle MindSpring-trænere andre og flere eksempler end dem, der indgår i manualen og gerne i dialog med deltagerne, ligesom der springes lidt i rækkefølgen af øvelser.

Det er evaluators indtryk, at MindSpring-trænerne anvender manualen som forberedelse til de enkelte kursusgange, og så vidt muligt forsøger at dække de emner, der fremgår af manualen for de enkelte gange. Flere peger dog på, at der er for kort tid til at gennemgå det hele som beskrevet, hvorfor man må "improvisere" for at få det til at gå op. Særligt får dette indflydelse på den del af manualen, der omfatter "øvelser", der ofte udelades for at få tid til diskussion.

Forløbet har desuden vist, at manualen kan være problematisk i de forløb, hvor deltagerne ikke kan skrive og læse. I disse tilfælde har øvelser og gruppearbejde, der ofte kræver læse- og skrivefærdigheder, ikke kunnet anvendes, hvorfor store del af manualen ikke har været brugbar. Det anbefales derfor, at der udvikles alternative redskaber baseret på farver eller illustrationer til brug for denne type af deltagere. Ligeledes er det vigtigt at MT og MindSpring-træner i god tid bliver oplyst om, hvilke type deltagere de skal arbejde med i gruppeforløbet, så de evt. kan forberede sig på særlige udfordringer.

Nogle af trænerne oversætter dele af manualen inden undervisningen, så de ikke har problemer med at lede efter ordene. Enkelte ord, f.eks. "traume" findes ikke på afgangsk, hvilket kan gøre det vanskeligt at oversætte. Det anbefales, at der fremadrettet inkluderes en række alternative definitioner på de ord og begreber, der kan volde vanskeligheder.

Om udvalget af temaerne og forløbets form og længde

Der er generel tilfredshed med forløbets teamer og med fordelingen mellem øvelser, gruppearbejde og tavleundervisning. Enkelte peger på, at der bør være flere øvelser, der involverer et fysisk element og at det ville være sundt for deltagerne. Det er dog også tydeligt, at mange af øvelserne ikke er blevet gennemført i mange af forløbene, fordi "diskussionerne har været så gode, at de ikke var nødvendige", som én udtrykket det.

Angående forløbets længde siger de fleste af MindSpring-trænerne, at det virker passende, mens mange af deltagerne synes, det gerne måtte være længere. De enkelte gange opfattes af deltagerne som meget kompakte, og det kan være svært at "stoppe en god diskussion". Faktum er således også, at man mange steder er gået over tiden, eller at deltagerne har fortsat diskussionerne alene efterfølgende. Omvendt nævner andre af deltagerne, at de ville blive trætte af at sidde og snakke, hvis gruppegangene var længere end 2 timer.

Flere MindSpring-trænere peger på, at det kunne overvejes, hvorvidt man skal bytte om på rækkefølgen af forløbets temaer, så der ikke afsluttes med de negative ting (stress, traumer). Andre peger på den anden side på, at det kan tage tid at opnå den fortrolighed, der er en forudsætning for at diskutere f.eks. stress og traumer.

Flere peger desuden på, at enkelte øvelser tager længere tid end der er sat af. Særligt "Livets træ" har for alle taget mere tid end planlagt. Flere fremhæver således, at gennemgangen af de enkeltes træer tager 2 gange alene, hvis den ikke skal blive for overfladisk, hvis de f.eks. er 8 deltagere. På flere af forløbene er der da også brugt

mere tid på det end planlagt. Flere siger, at udarbejdelse og gennemgang af "livets træ" samlet set bør sættes til 3 gange.

Skønt flere forløb har inkluderet besøg fra danske unge, efterlyser mange af deltagerne en større deltagelse af danske unge og opfordrer til at dette tænkes ind i MindSpring-konceptet fremover. Særligt i relation til spørgsmål om kulturforskelle, identitet og kulturforståelse påpeger mange af de MindSpring-trænere og deltagere, der har indgået i evalueringen, at der er et stort behov for at møde danske unge, dels for at blive klogere på deres liv og værdier, og dels for at kunne forklare for danskere, hvordan de selv oplever mødet med den danske kultur. Mange af deltagerne er præget af ensomhed og det faktum, at de selv efter flere år i Danmark har meget lidt kontakt til etniske danskere.

Relationene mellem MindSpring-træner og deltagere

Generelt roser både deltagere og MS-trænere hinanden for gensidigt at have bidraget til et godt og udbytterigt forløb. Forløbene har meget tydeligt bekræftet, at MindSpring metoden, herunder især kombinationen af peer-to-peer tilgangen og et fokus på empowerment og ressource-syn, er meget velfungerende.

Både MindSpring-trænere, medtrænere og deltagere fremhæver endvidere betydningen af, at MindSpring-træner og deltagere deler den samme etnicitet og det samme sprog. Ved at MindSpring-træneren kan bruge egne erfaringer og spejle deltagerens situation i dem, skabes der en umiddelbar følelse af forståelse, der tydeligvis er meget velfungerende. Det er med til at skabe tillid og åbenhed, fordi træneren kan gå forrest og vise, at man godt kan tale om følelser og svære oplevelser selvom det af mange opfattes som noget, der ikke er passende for en mand i deres hjemkultur. Træneren kan f.eks. ved selv at udfylde "livets træ", skabe et fortrolighedsrum, der kan virke som en positiv grobund for at åbne deltagerens erindring og åbenhed. Hertil kommer den tryghed, der ligger i at kunne dele erfaring og udtrykke sig på et sprog, man er fortrolig med.

Det er imidlertid påfaldende, at i de tilfælde, hvor MindSpring-træner og deltagere kender hinanden inden gruppeforløbet, opfattes dette mere positivt af MindSpring-træneren end af deltagerne. Hvor MindSpring-trænerne synes det giver tillid, åbenhed og relevant viden om "hvor man skal trykke på knappen hos den enkelte", er dette ikke altid opfattelsen hos deltagerne, der i visse tilfælde ser det mere som en forhindring for åbenhed.

Deltagerens udbytte af forløbet

Bortset fra et enkelt forløb, hvor deltagerne tydeligvis havde forventet noget andet af forløbet (herunder hjælp til at komme i beskæftigelse), er samtlige informanter

tilfredse med det, de har fået ud af kurset. Flere MindSpring-trænere peger imidlertid også på, at det i starten kan være svært at få deltagerne til helt at forstå, hvad MindSpring går ud på og at flere af deltagerne ikke helt forstår, hvorfor de er der. Først med "Livets træ" begynder det at gå op for deltagerne, hvad MindSpring kan bruges til. Det beskrives af flere som "en åbenbaring".

Det er evaluators klare opfattelse (som deles af medtrænere og MS-trænere), at deltagerne har haft et stort udbytte af forløbet. Flere MindSpring-trænere fremhæver, at det er lykkedes over al forventning at få deltagerne til at åbne sig og tale frit om svære oplevelser, dele dem med hinanden og få skabt et fællesskab. Deltagerne får mulighed for at se, at deres problemer og udfordringer er velkendte for andre, og det giver dem en styrke, fordi det udfordrer deres følelse af at være alene og føle sig svag og anderledes. På denne måde har forløbet også medvirket til at give deltagerne nye sociale relationer og udvidet deres personlige netværk, noget der for de fleste opleves som en stor mangel ved deres liv i Danmark.

Det fremhæves af både deltagere og MindSpring-trænere, at gruppeforløbene giver mulighed for at tale om ting, de færreste har berettet om selv til deres nærmeste. I den forbindelse er det påfaldende, hvor mange (både deltagere og trænere) der forklarer, hvordan MindSpring-kurset imødekommer et behov, de aldrig fik dækket, da de kom til Danmark, hvor de føler, at de fik tilbudt meget lidt viden og hjælp til at forstå deres mentale situation og de udfordringer, det giver at befinde sig i en ny kultur.

Forløbet har vist sig at være en god arena for at diskutere kulturforskelle og en mulighed for deltagerne til at reflektere over og dele, hvad det betyder at skulle få to forkelle kulturelle verdener til at mødes. I disse diskussioner har den fortrolighed der skabes qua MindSpring forløbets emner og tilgang, vist sig at være frugtbar for diskussioner om hjemkulturens fordele og ulemper, noget der tilsyneladende kan være svært for deltagerne generelt, fordi diskussionerne er forbundet med spørgsmål om ære og kulturel stolthed.

To medtrænere har bemærket, at MindSpring er præget af en vestlig individualistisk tankegang i den forstand, at der spørges ind til hvad "jeg som person" gerne ønsker for mig selv og mit liv. Det personlige perspektiv er fremmed for mange af deltagere, der mere er vant til at tage om hvad man "gør i min kultur" eller "i min familie", dvs. ud fra et mere deterministisk og kollektivistisk kultursyn. Det har være sundt.

Flere deltagere giver dog også udtryk for, at det kunne være svært at diskutere negative holdninger til dansk kultur, når der var en "fra kommunen" repræsenteret

(medtræneren). Dels vil de ikke virke utaknemmelige og dels sidder der en vis mistillid til offentlige myndigheder dybt i mange. Omvendt giver medtrænerens tilstedeværelse også mulighed for at kunne medreflektere over udfordringer ved den danske kultur, hvilket giver deltagerne mod på at åbne sig med deres kritik og spørgsmål.

I relation til kulturforskelle har det blandt andet givet mening at tale om de ting, der kan være skamfulde og forbudt i hjemlandet, men ikke i Danmark, f.eks. i relation til kønsnormer for mænd og kvinder, mulighederne i uddannelsessystemet, eksistensen af ytringsfrihed etc.

I den forbindelse peger en medtræner på, at der er et stort behov hos de unge for at lære hvordan "man går i byen" og i det hele taget hvordan man i Danmark opbygger relationer til det andet køn. De mangler ofte en forståelse af, hvad man kan tillade sig, hvad man kan forvente sig og hvordan man håndterer det at være kæreste (eller bare hvordan man får en kæreste). Det er noget, der optager de unge rigtigt meget og noget, hvor de har svært ved at fortolke de uskrevne regler og koder, der findes i Danmark.

Om de enkelte temaer

"Livets træ" fremhæves af de fleste som den bedste og mest centrale øvelse, og det virker nærmest som om øvelsen både for deltagere og MindSpring-trænere udtrykker essensen af MindSpring: Empowerment gennem refleksion over egne ressourcer. Det er tydeligt, at det at identificere egne ressourcer og høre andre pege på ens gode sider og kompetencer, imødekommer et stort og udækket behov for anerkendelse og stolthed hos deltagerne. Der er imidlertid også dele af arbejdet med "Livets træ", der volder problemer for flere af deltagerne. Flere beskriver, hvordan det kan være en udfordring at finde positive oplevelser og udpege ressourcer, når man som flygtning har mistet alt fra venner og familie til status, job og hjemland. Alle er dog enige om det positive og konstruktive i at finde sine ressourcer frem og det er også evaluators oplevelse, at "Livets træ" har en stærk empowerment funktion.

Flere beskriver desuden, hvordan det kan være svært at "rose hinanden", hvilket opfattes som "kulturelt fremmedartet". I enkelte forløb har medtræneren også udfyldt "Livets træ" som illustration, hvilket beskrives som en god idé.

Alle beskriver hvordan det kan være svært at tale om modgang og "storme i livet". Både medtrænere og MindSpring-trænere giver dog udtryk for, at deltagerne til deres store overraskelse har været meget åbne og efter lidt indledende tøven, har fortalt om oplevelser, de aldrig har delt med andre før. På den måde er det lykkedes at få åbnet op for refleksioner i grupperne, og i visse tilfælde har det afdækket

problemstillinger, der har været så alvorlige, at deltagerne er blevet opfordret til at søge professionel hjælp. Alle tolker i øvrigt åbenheden i grupperne som et udslag af den tryghed, der er blevet skabt.

Temaet om stress fremhæves også som noget der har haft deltagerne store interesse. Deltagerne får noget ud at høre på hinanden og diskutere, hvad de hver især gør for at håndtere deres stress. Det har virket at høre om, hvordan man hver især takler det.

Flere fremhæver desuden, at temaet om traumer har været yderst relevant for deltagerne, der ofte ikke ved, hvad begrebet betyder, hvilke symptomer der er forbundet med traumer og i det hele taget er præget af et kulturelt tabu, når det kommer til psykiske problemer. Det er MS-trænerne vurdering, at kurset kan give deltagerne mulighed for i højere grad at acceptere eventuelle traume-problematikker, fordi de kan høre, at der er andre der har lignende udfordringer, og at de dermed ikke er ved at "blive sindsyge" eller er "sure". Det hjælper dem at få en "naturlig forklaring".

Livscirklen har også givet mening for deltagerne, men kræver lidt hjælp og forklaring fra trænerne.

Om relationen mellem medtræner og MindSpring-træner

Medtrænerens funktion i de fleste forløb har været af praktisk karakter. Det er således ofte medtræneren, der står for kontakten til deltagerne, husker dem på at komme, laver kaffe etc. Det fremhæves af MindSpring-trænerne at det har haft stor betydning, at medtrænerne har kunnet stå for de praktiske og organisatoriske dele af forløbet og dermed give MindSpring-træneren mulighed for at fokusere på sin rolle som underviser og formidler. De fleste har været meget tilfredse med denne funktion og med samarbejdet generelt. Denne tilfredshed deles af medtrænerne.

Angående rollefordeling mellem trænerne i undervisningen er det evaluators opfattelse, at medtrænerne har spillet en meget tilbagetrukket rolle og som regel kun er inddraget i diskussionerne, hvis de er blevet bedt om at kommentere f.eks. på danske forhold af enten MindSpring-træner eller deltagerne selv. De fleste MindSpring-trænere er tilfredse med deres medtræner og deres fortolkning af deres rolle, men flere siger også, at de havde forventet en mere aktiv rolle fra medtræneren. Der, hvor flere peger på, at en mere aktiv medtræner kunne spille en bedre rolle, er i relation til at give en "danskers syn på" f.eks. kulturforskelle, hvor der er behov for at høre "hvordan en dansker ser på det". Når medtræneren er blevet inddraget er det ofte som repræsentant/fortolker af danske værdier og

omgangsformer/normer, eller med information om det offentlige system og dets tilbud.

Deltagerobservationen har vist, at tolkens placering i rummet har været af stor betydning for medtrænerens rolle i forløbene. De steder hvor medtræner og tolk har siddet langt fra deltagerne og MindSpring-træner har der således været en tendens til at de inddrages mindre, og omvendt hvis de har siddet tættere på.

I nogle forløb har medtræner stået for løbende at tage noter og guide MS-træneren i relation til hvorvidt temaerne i manualen blev dækket, ligesom medtræner har hjulpet med at "styre tiden". Typisk har MS-træner og medtræner mødtes enten inden eller efter kurset, eller begge dele, for at planlægge aftenen og for at evaluere på, hvordan det er gået.

Både deltagerne og MindSpring-trænere giver dog udtryk for, at deltagerne har været lidt usikre på hvad medtrænerens rolle har været og hvorvidt de som kommunens repræsentanter var tilstede for at kontrollere hvad der blev sagt, herunder hvilke sanktioner og konsekvenser, der evt. kunne blive en følge af deltagerne fortællinger. Flere MindSpring-trænere beretter således om, hvordan deltagerne beder tolken om ikke at oversætte dele af samtalerne, fordi de er bange for, hvad medtræneren vil gøre med informationen, ligesom MindSpring-trænerne beretter om, hvordan deltagerne fortæller andre udlægninger af forskellige hændelsesforløb i pauserne, når samtalen ikke kan høres af medtræneren. Denne problematik er særlig udtalt, hvis medtræneren er knyttet til deltagerne i en eksisterende professionel relation.

At medtræneren kan opfattes som potentiel "farlig", er ikke noget medtrænerne selv har tænkt over. For evaluator understreger det vigtigheden af at gøre det meget klart fra starten, at medtræneren ikke er kommunens kontrollant, og at det ikke får betydning for deres sager i kommunen, hvad der bliver sagt i MindSpring sammenhæng. Direkte adspurgt giver mange af de deltagere, der indgår i evalueringen, udtryk for, at de af ovennævnte grunde foretrækker, at medtræneren ikke er en person fra kommunen. I den forbindelse kan det bemærkes, at medtrænerne generelt giver udtryk for at det mere er deres "erfaringer som menneske" end det er deres professionelle faglighed de gør brug af i forløbet.

Afslutningsvis skal det nævnes, at medtrænerne giver udtryk for selv at være blevet klogere af forløbet og peger på, at de har fået et nyt og "mere nuanceret billede" af flygtningegruppen og opnået indsigter og kompetencer de kan give videre til deres kollegaer i kommunene.